

מסורת הש"ס עם הוספות

א) נזכרות לה: פסחים מז.]. ב) עירובין עח: אהלות פרק ט"ו מ"ג. ג) נוספתא דאהלות פט"ו עירובין עט.]. ד) לקמן י"ה. ה) לקמן טז.]. ו) לעיל ג.]. ז) ושם, ח) לקמן ט ע"ב,

גליון הש"ס

תזכ' ד"ה והוציין וכו' מצטרף בהדי סבך כשר. ע"י לקמן דף ט ע"ב תוס' ד"ה הא קא מנערך:

ליקוטי רש"י

בית שנפחת וסיבך כו'. גג נפחת צאמנעו רחוק מן הדפנות לכל זר וסיבך על הפחת צאמנעו ונמנא תורת הבית שהיא פסולה משום תעשה ולא מן העשוי מפסקת בין דפנות לסבך כשר [לקמן יו.]. **אם יש בין הסיבוכך**. הכשר ולכותל ד' אמות פסול דבארבע אמות לא נאמר למשה מסיני דופן עקומה, אצל נפחות כשרה הלכה למשה מסיני רואין תורת הבית כאילו היא הדופן שנעקס למעלה ואין כאן סבך פסול לפסול הסוכה ולא ישן מחמת זה [שם].

הגהות וצינונים

א) המהרש"ל דפו"ר מוחקו: ב) למ"ד (עירובין ג ע"ב) חלל סוכה תוך לאו דוקא (תוס' שם ד"ה חלל) ועיין ביאור הלכה סי' תרלג ס"ב ד"ה ואם לאו: ג) ציל **האמצעיית** (יעב"ץ): ד) בדפו"ר **דמכשירינן**: ה) בדפו"ר איחא "עד כאן" זהו גובה חללה **כאן** והמהרש"ל הגיה **על** ברח"ך ומחק תיבת "כאן":

סוכה

ואע"ג דבטלינהו. לכל שצעה צטלה דעתו אצל כל אדם ואין ציטולו **ציטול**: **תבן** וביטלו. צפיו לשצעה: **תבן** ואין עתיד לפנותו. ולא ינטרך לפנותו כל ימי החג ומיהו לא צטלו ממש צפיו: או עפר. נתן זו סתם ואין ידוע אם עמיד לפנותו אם לאו: מחלוקת ר' יוסי בוי. וכן עפר ואין עמיד לפנותו יש

זו מחלוקת דצטיל לר' יוסי מסתמא ואפי' לא צטלו צפיו ולרצנן לא צטיל והא דנקט עפר סתם משום כמו דר' יוסי דאפי' סתם דלא ידיע אי עמיד לפנותו אי לא אמר דצטיל אצל תבן ראי' לצהמה ולהסקה או לטיט הלכך סתמיה לא צטיל אפילו לרצי יוסי: הכי גרסינן בית שמיילאהו **תבן** או צרורות וביטלו. ולענין אהלות תנן דטומאה שיש לה אהל חלל טפח אינה צוקעת למעלה מן הגג אצל טומאה רלווה שאין לה חלל טפח הימנה לגג שכנגדה עד לרקיע טמא דצוקעת ועולה וכן הלכה למשה מסיני והלכך בית שיש זו מת או כזית מן המת ומילאהו תבן או צרורות וציטלו הויין רלווה וצוקעת אצל לא ציטלו הוי כמאן דפנייה ויש לה חלל: **תבן ואין עתיד** לפנותו הרי הוא בסתם **עפר וביטל**. ופליג צין ארתנן צין אצרותות לצרותות היינו עפר וקאמר ת"ק לצריך ציטול וא"ל ר' יוסי תבן אם ידוע שאינו עמיד לפנותו הרי הוא צטל מאליו וצרותות אפי' סתמא דלא ידיע אי עמיד לפנותו אי לא מסתמא צטל אלא א"כ ידוע דעתיד לפנותו דהיהו הוי כסתם תבן ולא צטיל אלמא דתנן וציטלו עפר וציטלו כולו מודו דצטיל תנן סתם ועפר ועמיד לפנותו דכולי עלמא לא צטיל תבן ואין עמיד לפנותו ועפר כיונא זו או אפי' עפר סתם מחלוקת דלרצי יוסי צטיל: והוציין. של סבך ראשיהן התלוין: **אם צלתם**. של אותם הוצין מרובה מחמתם אי הוי שקלת ליה לסבך העליון: **בשרה**. דמנינן עשרים מהן ולמטה: **סבר אביי** למומר. דכי היכי דעגובהה לא ממעטי להכשיר היכא שחמתן מרובה מנלתן צנמוכה נמי לא ממעטי לפסול ואם חמתן מרובה מנלתן כשרה: **דופן האמצעי**.

דסתם סוכה צת שלשה דפנות כי מתניתין והרצעיית היא כולה פתח: **על פני כוליה**. שמגיעין צ' ראשי האינטצא לצ' דפנות הצדדין ואינטצא הוא צנין אצנים וטיט אם יש צה צאינטצא שיעור הכשר סוכה קטנה שצעה טפחים^[?] ומשהו דהיינו ראשו ורוצו ושלחנו^[?]: **בשרה**. כל הסוכה שיש לה ג' דפנות והאי הכשר סוכה אפי' מן האינטצא והלאה דמנינן חללה מראש האינטצא ומעלה ונמנא דופן אמצעי כולו כשר ודפנות הצדדים צרצצ האינטצא הוכשרו צה הרי כאן סוכה קטנה כשרה ואמרינן לקמן (דף יט.) פסל היונא מן הסוכה נידון כסוכה ומפרשינן ליה אם יש הכשר סוכה ציחד ועוד יש צסוכה משם והלאה פסל היינו סבך העשוי בצפסולת גוכן ויקצ שזו דרכן ליעשות ויונא מהכשר סוכה שאין לו הכשר דפנות נידון כסוכה הלכך כל הסוכה כמות שהיא גדולה כשרה: מן הצד. כגון אם צנה האינטצא על פני אחד מדופני הצדדים: **אם יש משפת איצטבא ולכותל**. השני שהרחיקו ממנו ד' אמות: **פסוליה**. דלא הוכשרו צאינטצא זו אלא שחי דפנות אותו שסמוך לה מן הצד והאמצעי שראש האינטצא מגיע לו: **פחות מוד אמות בשרה**. שאף הוא הוכשר על ידה דקי"ל (לקמן דף יו.) הלכה למשה מסיני דמכשרי^[?] סוכה על ידי עקימת דופן עד ארבע אמות חסר משהו ורואין סבך העליון המחוצר לדופן הרחוק כאילו הוא מן הדופן עצמו ועקום עד כנגד שפת האינטצא וכאן מודדין את גוצהן משפת האינטצא ולמעלה ואף על פי שמתחמיו נמשך כלפי חוץ הואיל וראשו אינו כלה ע"כ^[?] זהו גוצה חללה והרי נתמעט חללה מתחמיו: **בית שנפחת**. גגו וגגין שלהם חלקים הן ושזין ולא משופעים ונפחת הגג צאמנעו: וסיבך. צסבך כשר על פי הפחת ונמנא סבך הכשר מופלג מן הדפנות לכל זר: **פחות מארבע אמות בשרה**. שדופני הבית נעשין לה דפנות והתקרה פסולה המפסקת צינתיים רואין אותה כאילו היא מן הדופן ועקס הדופן עד כאן ואין כאן סבך פסול אלא דופן ומחוצר לסבך כשר: **התם הוא**. דאמרינן דופן עקומה משום דידה חזי לדופן דאינו גצוה מכשיעור ואין צריך לעקמו אלא כדי לקרצו לסבך: **אבל הבא דלא חזי לדופן**. ועקימותו משום דליתחזי למיהוי דופן הוא לא אמר קא משמע לן: וחקק בה. גומא צאמנע: **בדי להשלימה לעשרה**. כנגד הגומא וצאותה גומא הכשר סוכה צאורך ורוחצ:

ממנו ד' אמות: **פסוליה**. דלא הוכשרו צאינטצא זו אלא שחי דפנות אותו שסמוך לה מן הצד והאמצעי שראש האינטצא מגיע לו: **פחות מוד אמות בשרה**. שאף הוא הוכשר על ידה דקי"ל (לקמן דף יו.) הלכה למשה מסיני דמכשרי^[?] סוכה על ידי עקימת דופן עד ארבע אמות חסר משהו ורואין סבך העליון המחוצר לדופן הרחוק כאילו הוא מן הדופן עצמו ועקום עד כנגד שפת האינטצא וכאן מודדין את גוצהן משפת האינטצא ולמעלה ואף על פי שמתחמיו נמשך כלפי חוץ הואיל וראשו אינו כלה ע"כ^[?] זהו גוצה חללה והרי נתמעט חללה מתחמיו: **בית שנפחת**. גגו וגגין שלהם חלקים הן ושזין ולא משופעים ונפחת הגג צאמנעו: וסיבך. צסבך כשר על פי הפחת ונמנא סבך הכשר מופלג מן הדפנות לכל זר: **פחות מארבע אמות בשרה**. שדופני הבית נעשין לה דפנות והתקרה פסולה המפסקת צינתיים רואין אותה כאילו היא מן הדופן ועקס הדופן עד כאן ואין כאן סבך פסול אלא דופן ומחוצר לסבך כשר: **התם הוא**. דאמרינן דופן עקומה משום דידה חזי לדופן דאינו גצוה מכשיעור ואין צריך לעקמו אלא כדי לקרצו לסבך: **אבל הבא דלא חזי לדופן**. ועקימותו משום דליתחזי למיהוי דופן הוא לא אמר קא משמע לן: וחקק בה. גומא צאמנע: **בדי להשלימה לעשרה**. כנגד הגומא וצאותה גומא הכשר סוכה צאורך ורוחצ:

ממנו ד' אמות: **פסוליה**. דלא הוכשרו צאינטצא זו אלא שחי דפנות אותו שסמוך לה מן הצד והאמצעי שראש האינטצא מגיע לו: **פחות מוד אמות בשרה**. שאף הוא הוכשר על ידה דקי"ל (לקמן דף יו.) הלכה למשה מסיני דמכשרי^[?] סוכה על ידי עקימת דופן עד ארבע אמות חסר משהו ורואין סבך העליון המחוצר לדופן הרחוק כאילו הוא מן הדופן עצמו ועקום עד כנגד שפת האינטצא וכאן מודדין את גוצהן משפת האינטצא ולמעלה ואף על פי שמתחמיו נמשך כלפי חוץ הואיל וראשו אינו כלה ע"כ^[?] זהו גוצה חללה והרי נתמעט חללה מתחמיו: **בית שנפחת**. גגו וגגין שלהם חלקים הן ושזין ולא משופעים ונפחת הגג צאמנעו: וסיבך. צסבך כשר על פי הפחת ונמנא סבך הכשר מופלג מן הדפנות לכל זר: **פחות מארבע אמות בשרה**. שדופני הבית נעשין לה דפנות והתקרה פסולה המפסקת צינתיים רואין אותה כאילו היא מן הדופן ועקס הדופן עד כאן ואין כאן סבך פסול אלא דופן ומחוצר לסבך כשר: **התם הוא**. דאמרינן דופן עקומה משום דידה חזי לדופן דאינו גצוה מכשיעור ואין צריך לעקמו אלא כדי לקרצו לסבך: **אבל הבא דלא חזי לדופן**. ועקימותו משום דליתחזי למיהוי דופן הוא לא אמר קא משמע לן: וחקק בה. גומא צאמנע: **בדי להשלימה לעשרה**. כנגד הגומא וצאותה גומא הכשר סוכה צאורך ורוחצ:

פרק ראשון

סוכה

ואע"ג דבטלינהו בטליה דעתו אצל כל אדם. לא דמי לארנקי דפ' חלון (עירובין דף עט.) דאיכא למאן דאמר דאפילו ארנקי מצטל איניש: **בית** שמיילאהו **תבן** או צרורות וביטלו בטל. כך היא הגירסא בכל הספרים כאן וצפרק חלון (שם דף עח:) דמייתי לה

אמתניתין דחריץ שצין שחי חצירות מלא קש או תבן מערצין שנים ואין מערצין אחד מלא עפר או מלא צרורות מערצין אחד ואין מערצין שנים והיא משנה צמסכת אהלות פט"ו ולא כתוב שם תבן אלא עפר או צרורות ומשום דמייתי לה הכא וצעירוצין ארתנן טעו להגיה הספרים תנן צמקום עפר ולא גרסינן נמי צמסכת אהלות וציטלו צטל אלא טומאה צוקעת ועולה טומאה צוקעת ויורדת והיא היא דהא צהא תליא אלא שדקך הש"ס לקצר משניות של סדר טהרות כשמציאם ואין [לומר] דקך דמייתי [הכא] צרייתא היא דאין לו להציא מן הצרייתא כיון שיכול להציא מן המשנה וזה לשון המשנה בית שמיילאהו עפר או צרורות וציטלו וכן כרי של תצוזה וגל של צרורות אפי' כגלו של עכן אפילו טומאה צלד הכלים טומאה צוקעת ועולה צוקעת ויורדת פי' לפי שהם מצוטלים והא דקאמר תבן ואין עמיד לפנותו ועפר—סתם מחלוקת רצי יוסי ורצנן אע"ג דצמתניתין דאהלות לא איירי רצנן מידי צתנן מכ"ש הוא דידע ליה כיון דצעפר וצרותות מצרכי רצנן ציטול כ"ש צתנן וכן פרק חלון (שם עט.) קאמר מאן תנא אהלות רצי יוסי היא ופרץ אי רצי יוסי איפכא שמעינן ליה צין ארתנן צין אצרותות פריך מטעמא דפרישית אע"ג דלא קתני תבן צמתני דאהלות והא דפשיטא לן הכא דתנן וציטלו הוי מעטוא אפי' לרצנן דייק לה מדקתני צמתניתין דאהלות אפילו כרי של תצוזה דמהני ציטול כ"ש צתנן והא דקאמר עפר סתם מחלוקת רצי יוסי ורצנן הוי מצי למימר דצעפר ואין עמיד לפנותו נמי פליגי דלרצנן לא צטיל אלא א"כ צטלו ואין עמיד לפנותו לאו היינו ציטלו כדמוכת הכא אלא משום ר' יוסי נקט עפר סתם דאפילו צסתם קצטיל ולא חש להאריך לומר תנן ועפר שאין עמיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת:

והוציין יורדין בתוך כ'. וא"ת כשנלתו מרובה מחמתו אמאי כשרה הא אי קלשת היו ההוצין נופלין כדאשכתן צעירוצין (דף ג.)^[?] גצי מקנת סבך צתוך כ' ומקנת סבך למעלה דפסלינן הסוכה דכי קלשת לה הוי לה חמתה מרובה מנלתה ועל כורחין פי' לפי שלא יכול להתקיים הסבך צתוך עשרים דמתמת קלישותו יצא הרוח ויפור או יפול דאין לפרש אפילו היה מתקיים כך הוה ליה חמתו מרובה שצוה לא היו מכשירין אינך אמוראי דהתם כיון דאין נלתה מרובה אלא על ידי סבך של מעלה מכ' הוה ליה סבך פסול^[?] מנערך צהדי סבך כשר^[?] ויש לומר דהכא יש לנו להכשיר יותר שיש רוצ הוצין וראויין הן להתקיים צקל כך אם היה שם דצר הסומכת:

פחות מן הצד והאמצעי שראש האינטצא מגיע לו: **פחות מוד אמות בשרה**. שאף הוא הוכשר על ידה דקי"ל (לקמן דף יו.) הלכה למשה מסיני דמכשרי^[?] סוכה על ידי עקימת דופן עד ארבע אמות חסר משהו ורואין סבך העליון המחוצר לדופן הרחוק כאילו הוא מן הדופן עצמו ועקום עד כנגד שפת האינטצא וכאן מודדין את גוצהן משפת האינטצא ולמעלה ואף על פי שמתחמיו נמשך כלפי חוץ הואיל וראשו אינו כלה ע"כ^[?] זהו גוצה חללה והרי נתמעט חללה מתחמיו: **בית שנפחת**. גגו וגגין שלהם חלקים הן ושזין ולא משופעים ונפחת הגג צאמנעו: וסיבך. צסבך כשר על פי הפחת ונמנא סבך הכשר מופלג מן הדפנות לכל זר: **פחות מארבע אמות בשרה**. שדופני הבית נעשין לה דפנות והתקרה פסולה המפסקת צינתיים רואין אותה כאילו היא מן הדופן ועקס הדופן עד כאן ואין כאן סבך פסול אלא דופן ומחוצר לסבך כשר: **התם הוא**. דאמרינן דופן עקומה משום דידה חזי לדופן דאינו גצוה מכשיעור ואין צריך לעקמו אלא כדי לקרצו לסבך: **אבל הבא דלא חזי לדופן**. ועקימותו משום דליתחזי למיהוי דופן הוא לא אמר קא משמע לן: וחקק בה. גומא צאמנע: **בדי להשלימה לעשרה**. כנגד הגומא וצאותה גומא הכשר סוכה צאורך ורוחצ:

ממנו ד' אמות: **פסוליה**. דלא הוכשרו צאינטצא זו אלא שחי דפנות אותו שסמוך לה מן הצד והאמצעי שראש האינטצא מגיע לו: **פחות מוד אמות בשרה**. שאף הוא הוכשר על ידה דקי"ל (לקמן דף יו.) הלכה למשה מסיני דמכשרי^[?] סוכה על ידי עקימת דופן עד ארבע אמות חסר משהו ורואין סבך העליון המחוצר לדופן הרחוק כאילו הוא מן הדופן עצמו ועקום עד כנגד שפת האינטצא וכאן מודדין את גוצהן משפת האינטצא ולמעלה ואף על פי שמתחמיו נמשך כלפי חוץ הואיל וראשו אינו כלה ע"כ^[?] זהו גוצה חללה והרי נתמעט חללה מתחמיו: **בית שנפחת**. גגו וגגין שלהם חלקים הן ושזין ולא משופעים ונפחת הגג צאמנעו: וסיבך. צסבך כשר על פי הפחת ונמנא סבך הכשר מופלג מן הדפנות לכל זר: **פחות מארבע אמות בשרה**. שדופני הבית נעשין לה דפנות והתקרה פסולה המפסקת צינתיים רואין אותה כאילו היא מן הדופן ועקס הדופן עד כאן ואין כאן סבך פסול אלא דופן ומחוצר לסבך כשר: **התם הוא**. דאמרינן דופן עקומה משום דידה חזי לדופן דאינו גצוה מכשיעור ואין צריך לעקמו אלא כדי לקרצו לסבך: **אבל הבא דלא חזי לדופן**. ועקימותו משום דליתחזי למיהוי דופן הוא לא אמר קא משמע לן: וחקק בה. גומא צאמנע: **בדי להשלימה לעשרה**. כנגד הגומא וצאותה גומא הכשר סוכה צאורך ורוחצ:

עין משפט

גר מצוה

בר א מיי' פ"ד מהל' סוכה הל' יג טוש"ע או"ח סי' תרל"ג ס"ד:
בה ב מיי' שם וסמג עשין ס"צ וטוש"ע שם ומיי' פכ"ד מהל' טומאת מת הלכה ג:

בו ג מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה יג וסמג וטוש"ע שם סעיף ב:
בו ד מיי' פ"ה שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ט:
בה ה מיי' פ"ד שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ה:

בם ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

ף ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

ח ח מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף י:

רבינו חננאל

לדירה אבל האי כיון דלמיסתור קאי לית ליה מידי בחצר: היתה גבוהה מכ' אמה ומיעטה בכרים ובסתות. אע"ג דביטולן לא הוי (ביטול) מיעוט דבטלה דעתו אצל כל אדם שאין אדם נותן [כרים ובסתות] במקום עפר ואבנים. תבן וביטולו הוי מיעוט וכ"ש עפר וביטולו. כגון שהסכים שלא ליטלו משם לעולם. תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת ר' יוסי ורבנן. לר"י בטל לרבנן לא בטל דתנן [בית שמיילאהו] עפר או צרורות וביטולן דייקנין מינה מדקתני וביטולן מכלל שאם לא ביטלו מפורש אלא בסתם אינן מבוטלים ותני עלה ר' יוסי אומר תבן ואין עתיד לפנותו לתנא דידן לא בטל הרי הוא כעפר סתם וביטולו עפר ועתיד לפנותו הרי הוא כסתם תבן ולא ביטלו ש"מ תבן ואין עתיד לפנותו לתנא דידן לא בטל לר' יוסי בטל עפר סתם לר' יוסי בטל לתנא דידן דקתני צרורות וביטולן מכלל דסתמא לא בטלו. היתה גבוה מכ' אמה והוציין יורדין לתוך כ' רואים אם צילתן של הוציין הללו מרובין מחמתן כשרה דחשיבין אלו ההוציין הן הן הסבך. היתה גבוהה עשרה טפחים והוציין יורדין לתוך י' טפחים א) דחה רבא דברי אביי ואמר דירה סרוחה היא ופסולה. היתה גבוהה מכ' אמה ובנה בה איצטבא כנגד דופן האמצעיית על פני כל האמצעיית הסוכה ויש [בין האיצטבא] [בהאיצטבא] ד' טפחים שהן הכשר סוכה קטנה כשרה. בנה זו האיצטבא מן הצד אם יש משפת איצטבא ולכותל ד' אמות פסולה פחות מיכן כשרה. מאי קמ"ל דופן עקומה תנינא בית שנפחת וסיבך ע"ג אם יש בין כותל לסיבך ד' אמות פסולה. ודחינן שאני התם משום דבדוכתיה דופן מעליא היא דפחות מכ' אמה היא אבל הכא שזה הדופן גבוה יותר מכ' אמה ולגבי זו הסוכה דופן פסולה היא אימא לא קמ"ל. היתה גבוהה מכ' אמה ובנה בתוכה באמצעייתה האיצטבא אם יש משפת האיצטבא ולכותלי הסוכה ד' אמות ריוח לכל רוח פסולה פחות מוד' אמות כשרה ואתא לאשמעינן דמכשירין דופן עקומה ואפילו מכל רוח. היתה פחותה מ' וחקק בתוכה להשלימה ל' טפחים

^[1] נראה דחסר צמרי רציו וא"ל וסגר אצי למימר דאם חמתם מרובה מנלתם כשרה ודחה רבא וכו'.